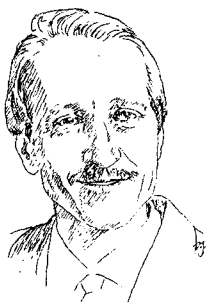

Stoler vi på Tyskland?

Offisielt nr. 4/1993

FORTIDEN OVERVINNES: Hittil gjennom tidene har freden i Europa bygget på et splittet og avmektig Tyskland.

ULF
ANDERSEN

Artikkelforfatteren er journalist i Aftenposten.

Egentlig er det påfallende hvor uanstrengt vi har vennet oss til at den annen verdenskrigs tapere har vunnet freden. Uten synderlige bekymringer har vi konstatert at Tyskland og Japan er blitt verdens økonomiske supermakter ved siden av USA, og hva amerikanerne angår, så er deres økonomiske posisjon i verden en skygge av hva den var tidlig i etterkrigstiden.

Har vi avklart vårt forhold til Tyskland og Japan som ledernasjoner, nå som de har oppnådd med sivil dyktighet den plass de ikke greide å oppnå med militær makt?

Riktignok har både Tyskland og Japan kunnet si med den engelske dronningen at 1992 var «et skrekkelig år». Som verdenshandelens fremste aktører er de begge rammet av den internasjonale økonomiske nedtur. Japans børs og eiendomsmarkeder var finanslivets mest oppblåste ballong, og det gir gjenlyd når ballongen nå har sprukket. Tyskland sliter stadig hardere med gjenforeningens følger. Når Tyskland i tillegg skjemmes ut av

rasehatere og nynazister, blir folk selvsagt urolige, ikke bare på grunn av fortiden, men også fordi det hjem-søkte land i dag er hovedlandet i Europa.

Tilbakeslagene rokker ikke ved de grunnleggende endringer i vår virkelighet: I Østen styrer japanerne utviklingen i storparten av det området som de kontrollerte ved militære midler under sin forrige velmaktstid; de er i ferd med å skyve USA helt til side. På vår kant av verden er de andre landene blitt Tysklands annenfiolinister og drabanter. Vi tar det idag for gitt at i det økonomiske syndikatet Europa er hovedkontoret Bundesbank med adresse Frankfurt, uansett om renten går opp eller ned.

Egentlig har tyskerne vært det viktigste folket i Europa siden de eldste tider, mer tallrike enn noe annet folk vest for Russland, bosatt i midten av kontinentet, og med en særegen dyktighet innen både produksjonskultur og åndskultur.

Det som gjør enkelte av tyskerne selv nokså spente, er at Europa aldri hittil har maktet å håndtere en samling av det tyske folk. Denne gangen skal det lykkes!

I fortiden gikk det galt hver gang noen prøvde å samle tyskerne. Gjennom århundrer bygget hele maktbalansen i Europa på at den store tyske nasjon var håpløst splittet.

Slik var det alt blitt før middelalderen var omme. Samtidig som nasjonene lenger vest smått om senn ble samlet og bygd opp av sine konger, falt det tyske keiserriket fra hverandre i et stadig mer oppdelt lappeteppes av fyrstedømmer.

Med splittetheten falt tyskerne i avmakt og ble ofre for andre, mer sammensveisede folk, som tidvis kunne renne dem ned – franskmenn, svensker, til og med engelskmenn. Tysk var ikke stort annet enn navnet på et

sprog, makten lå hos østerrikere, prøyssere og bayere, og ikke minst hos utlendinger.

Et samlet Tyskland ville vært et for tungt lodd å dumpe i maktbalansens vektskål. Det så man da Bismarck forente tyskerne mot slutten av forrige århundre. Jernkansleren satte i sving en omveltning som hverken Tyskland eller Europa greide å holde styr på. Etter få årtier endte det i den katastrofe som kalles første verdenskrig, fulgt av forsøket på revansj, og den enda verre katastrofe nummer to.

I de årene Tyskland var delt av en mur og et jernteppe, var likevekten på sett og vis kommet tilbake: en forbundsrepublikk med selvutslettende lav politisk profil, jevnstor med et Frankrike, et Storbritannia og et Italia – alle med 50–60 millioner innbyggere hver. Det var en gjenreisning av tidligere tiders europeiske balanse, grunnet på et partert og delvis utenfra-kontrollert Tyskland.

Ankermann

Sant å si var gårsdagens velordnede Vest-Tyskland en langt mer likvid nasjon enn dagens gjenforente samfunn – plaget av vekstsmarter og overbelastet av det bunnløse konkursbo i øst. Noen tror at Øst-Tyskland vil bli liggende som et germansk Sør-Italia. Flere er det som regner med at det vil bli skikk på eks-DDR etter hvert, og at Tyskland da vil bli mer dominerende enn noensinne, omgitt av fattige, tidligere kommunistiske klientstater i øst og av velstående, økonomiske haleheng i vest.

Vanskeligst er den nye situasjon å takle for avlagte imperiemakter som Frankrike og Storbritannia. Det er tyngre for dem å bli redusert til annenfiolinister enn det er for oss andre, som knapt er vant med å høre i den europeiske konsert i det hele tatt.

Britene har besvart utfordringen på hevdvunnen vis, med å være Europas bremseklosser, som nordmenn. Frankrikes svar kunne ha vært å alli-

ere seg med britene som motvekt mot Tyskland, i kjent stil. I stedet har Mitterrand trykket Tyskland tett inntil seg, i håpet om at dette vil gi Paris sterkest innflytelse på den tyske og den europeiske kurs.

Uansett hvilken vei franskmennene og britene og vi andre slår inn på, kan vi ikke lukke øynene for det åpenbare, at Tyskland nå og i fremtiden vil være Europas ankermann, som vi er kommet i et faktisk avhengighetsforhold til. Det gjelder enten vi liker det eller ikke, og enten det går Tyskland godt eller ille.

Omverdenen satser på at denne siste samlingen av tyskerne vil være den som lykkes; at Tyskland vil bli styrt med en ganske annen politisk fornuft nå enn i fortiden; at dagens nynazister ikke er mer enn en ungdomskriminell utgruppe som bruker hakekorset fordi det egner seg best til å skremme oss andre med; at rasehatet vil bli dempet med en noe strengere asylpolitikk. Kort sagt: at freden i Europa for første gang ikke skal stå og falle med et delt og maktesløst Tyskland. For å si det på en annen måte: Ungdom idag som vil forstå hva som foregår i midtpunktet av Europa, kan like godt starte med å lære seg tysk.

Hva vi faktisk har gjort i Norge, kan våre universitetsfolk og skolefolk si mye om: Jo viktigere Tyskland er blitt, desto sterkere har vi skåret ned kunnskapen om tysk i norske skoler. Den største tilbakegang i tyskens stilling hos oss har vært etter at sproget ble degradert til valgfag i gymnasiet på 1970-tallet. Ytterst i Europa har vi gjort vårt land til en liten amerikansk kulturkoloni, der selv folk med den høyeste utdanning ikke er i stand til å skaffe seg direkte, førstehånds innsikt i hva som skjer i Europas hjerte.

Blant nordmenn med akademisk utdanning var våre foreldres generasjon oppegående i kontinentets viktigste sprog, selv er vi halte og våre barn er nærmest lamme. Så dumt har vi innrettet oss.